

160 a smysla více přistúpi.
Kdaž z dětiných let vystúpi,
urozomě dobře tomu,
ž' zlo v porobě býti komu.
Snad možěše tak již jmiati
165 druhé léto po deséti;
uzřě, že země porobena,
všeho dobrého zbavena,
póče k sobě sám mluviti,
řka: „Ach, kda jest tomu býti,
170 jakž bych já svůj kóň okročil,
svého vraha krvi utočil
silnú ranú mého meče —
tepruv byl bych tu bez péče —
toho, jenž mi otce pobil
i jenž mú zemi porobil.
175 i jenž mú zemi porobil.
158^{bβ} „Jsi Neptalabovo plémě!“
mniece viac tak, nezvolé mě
králem pro takú nezrodu.
Bóh mi nedaj tu nehodu
180 déle o sobě slyšěti,
radějí bych chtěl umřieti!“

To mluvieše, hrozně lkaje,
na svú žalost spomínaje,
jakžto lvový štěnc právě,
185 jenž ještě nenie na stavě
a jenž ještě netvrd v nohy,
ni mu došel zúbek mnohý,
uzře někde stádo volóv,
však pochce k nim s hory dolóv;
190 nemoha té moci jmiati,
stana i počne tam chtieti;
což neskoná, na něž miení,
však to pokáže v svém chtění.

Tehdy mistr, slyšav řeč takú,
195 vida v něm moc nejednakú:
„Vizi,“ vece, „mój kněžiče,
že již dosti znáš čsti líce;
dobrého jsi založenie,
nic ti tak silného nenie,
200 by toho nemohl dosieci,
ač budeš mé rady stříeci.

HIC DOCET MAGISTER ALEXANDRUM
ARISTOTELES DÁVÁ RADY ALEXANDROVI

Poslúchaj mne tuto sada,
toť jest moje prvnie rada:

Jměj dvór svůj po kněský vnaďě,
205 své šlechtice jměj v svéj radě;
chovaj se obojetníkóv,
hospodnie čsti proradníkóv!
Ti toho jsú obyčeje:
oko se jich veždy směje,
210 jazyk jmají vniž meč v sobě,
jenž seče straně na obě.

Z chlapieho řáda nikoli
i jednoho v čest nevoli;
nebo chlap, když jest povýšen,
215 nesnadně bude utišen:
zlé kolo najviece skřípá,
malý had najviece sípá
a chlápě najviece chlípá.
Aspis slove hádek jeden,
220 ten jest tak velmi nezbeden,
jakž nedbá i jedněch kúzel,
hlavu stáhne jako uzal;

159^{aa} když kto kúzly kce jej jieti,
nemóže ničse prospěti;
225 jedno ucho k zemi stulí
a druhé chvostem zatulí.
A takéž chlap, když bude vyší,
dobře slyšě, však neslyší.
Kteříž potok voden bude,
230 ten se vždy více zabude
než která hluboká řeka,
ježto široce vytieká.
Takéž chlap, když obohatie,
když sedí, daní neplatě,
235 dobře znav, však nepozná tě.
Avšak ktož jmá dobré nrawy,
ktoliž jest své viery pravý,
nebo ač i pokolenie
některý zbožného nenie,
240 však jsú dostojni čstnosti,
když dbajú o múdrosti:
neb najvěčšie šlechta tu je,
kdež smysl nrawy okrašlije.
Šlechetný šcep bývá z pláni,
245 když se starý peň oplaní:
tak z chuzších bývají páni.
Když zbožie neb smysla nenie,
v šlechtě bude porušenie.

A pakli se kdy to udá
250 vztazovati tobě súda,
pro dar nepřevracuj práva,
jakž juž pohřiechu se stává.
Kterúž stranu peniez súdí,
druhá se na prázdno trudí,
255 nejeden se tiem oblúdí.
Buď lehek proti chudému,
protiven buď protivnému:

nenieť nikde tako tuhý,
chceš-li, budeš jemu druhý.

260 Před zástupem první bývaj,
svých se lidí nepokrývaj;
a když tě tu uzrie tvoji,
tu rád každý tobě sstojí.
Když pastýř před vlkem srší,
265 toho se stádo rozprší,
ten jest nehoden své vrší.

Potom, můj kněziče, věz to:
ač kde dobudeš město,
dobytek, poklad vybera,
270 všechny svoje lidi sbera,
otplacijž každému míle
podlé skutkóv, úsilé.
Juž v službě nynie otplátka,
že hospodnie milost vrátka,
275 zle se brž než dobře zračí;
jak se z mračna nebe zmračí,
tak se hospoda rozpácí.
Snad jsi chud, že nejmáš dáti?
Uč se v tom rady chovati:
280 když dobudeš, tehdy dávaj,
a když nejmáš, oběcévaj.
Lékař vždy jmá čáku k seči,
pták rád slyší, kdežto skřěčí,
sluha věří slibný řeči.

159^{ab}
285 To ti naposled povědě,
jenž k tvěj čsti nejlepší vědě:
v rozkoši se neobložij,
u panosti neumnožij;
ač se v tom dvěm neostřežeš,
290 sám se tiem najviac sviežeš.

Plodu nedá moklé pole,
a čest i v rozkoši vóle
nesedí na jednom stole.

Jiuz ti všicku radu kráci,
295 v jedno slovo se navráci:
milosrden buď k nevinnému,
nejvíce k člověku svému.
Chovajž tvrdě moje slova,
budeť služba vždy hotova
300 a ve cti vždy obnova.“

HIC CONSENTIT MAGISTRO ALEXANDER

ALEXANDER RÁD SOUHLASÍ S RADAMI SVÉHO UČITELE

On tu radu přijme míle,
vstúpi srdce ke vši síle;
neb jakož tu s mistrem stáše,
tako se mu jistě zdáše,
305 že nenie v světě jedna strana,
by mu nebyla poddána;
nebo obrové srdce jmějěše,
kakž koli dětátko bieše.
Trn se z mladu ostrě pučí,
310 sám se vnaďí štěncem rúci,
šlechta se vždy ke cti lučí.

HIC REX ALEXANDER CORONATUR

ALEXANDER, KORUNOVÁN NA KRÁLE, PŘIPRAVUJE SE NA VOJNU

Jest Korintus město dávné,
vší ve čsti velmi úpravné,
k řecký zemi jako hlava,
315 že se v něm děje poprava.
Jakož svědčí Pismo svaté,
bylo to město proklaté;

ale svatý Pavel potom
pojmeľ mnoho truda o tom,
320 jakž tu kacérstvo zatratil,
po Božě lidi obrátil.
Tehdy Alexander knieže
159^{bx} s svým se rytierstvem potieže,
osypati se tu káza,
325 ve vše královstvo se vváza.
A když jeho osypachu,
všickni okolo něho stáchu,
ale všakoti najblíže
požitě rytierstvo, již
330 vši zemskú věc upravichu,
a již jeho rada biechu.
Ti bydlěchu u pokoji,
že se již nehodiechu k boji.
Bě obyčej časa toho,
335 jakože uzřechu koho,
jenž byl dobrý v svéj mladosti,
a jakž došel starosti,
dáno mu zbožie toliko,
do smrti třeba koliko.
340 Juž málo za peniez zlata,
neb na kohož spadne stráta:
„Zavři před ním,“ dějí, „vrata!“
Po těch stáchu málem dále
v stranu podlé svého krále
345 jinošě, rytierstvo mladé,
jimiž ještě mladost vlade;
ti, což neučinie múdrostí,
to oblepšie svú rychlostí.

Avšak před starými těmi
350 i také mladšími všemi
Aristotiles sedieše,
jenž tehdy králév mistr bieše,